

Handläggare
Agneta Nylöf
Telefon: 08-508 25 415

Till
Socialnämnden
2016-11-22

Utvärdera metoder för att välja ut och stötta familjehem

Svar på skrivelse från Isabel Smedberg Palmqvist (L)

Förvaltningens förslag till beslut

Socialnämnden hänvisar till detta tjänsteutlåtande som svar på skrivelsen.

Gillis Hammar
förvaltningschef

Veronica Wolgast Karlberg
avdelningschef

Sammanfattning

I skrivelsen ”Utvärdera metoder för att välja ut och stötta familjehem” uttrycker Isabel Smedberg Palmqvist oro för barn i samhällsvård och deras framtida utvecklingsmöjligheter. Hon yrkar på att förvaltningen ska utreda huruvida den sociala investeringsfonden kan finansiera forskningsprojekt för att utvärdera metoder att välja ut och stötta familjehem och för att undersöka hur det går för barn som placerats i tvångsvård.

Förvaltningen gör bedömningen att det idag pågår mycket forskning och metodutveckling inom familjehemsvården både i Stockholm, runt om i landet och internationellt som handlar om placerade barns hälsa, skolgång och delaktighet vilket är en positiv utveckling.

Mot bakgrund av den erfarenhet som Stockholms stad har av lokala investeringsfonden idag finner inte förvaltningen att fonden är lämplig som finansär av ovan nämnda forskningsprojekt.

Bakgrund

Skrivelsen ”Utvärdera metoder för att välja ut och stötta familjehem” från Isabel Smedberg Palmqvist (L) har inkommit till socialnämnden för yttrande.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor. Synpunkter angående användandet av sociala investeringsfonder nationellt har inhämtats från Tomas Bokström på Sveriges kommuner och landsting (SKL). Ärendet har behandlats i förvaltningsgruppen den 16 november. Rådet för funktionshinder har haft möjlighet att behandla ärendet den 17 november 2016.

Ärendet

Författaren till skrivelsen uttrycker oro för framtida utvecklingsmöjligheter för de barn som är omhändertagna för samhällsvård. I skrivelsen framhålls att det finns kunskapsluckor när det handlar om barn som lever i samhällsvård, att det är okänt vilka behandlingsformer som fungerar och vilket stöd till familjehem som behövs. Det är inte heller känt hur många familjehem som finns överhuvudtaget. Författaren menar att denna brist på information leder till att ogranskade metoder lättare får genomslag och nämner metoden IAS, som personal i Stockholm fått utbildning i, som ett exempel. Författaren yrkar på följande:

1. Att nämnden ger förvaltningen i uppdrag att utreda möjligheten att via den sociala investeringsfonden finansiera forskningsprojekt där metoder för att välja ut och stötta familjehem utvärderas.
2. Att nämnden ger förvaltningen i uppdrag att utreda möjligheten att via den sociala investeringsfonden undersöka hur det går för de barn som placeras i tvångsvård.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Barn och unga som för samhällsvård är placerade i familjehem är en utsatt grupp som ofta haft en besvärlig start i livet. Hur pass utsatta dessa barn har varit blev tydligt i regeringens utredning "Vanvård i social barnavård under 1900-talet" som kom 2011. I och med denna utredning har frågor rörande familjehemsplacerade barn fått högsta prioritet från lagstiftarens sida. Propositionen för den nya LVU-lagstiftning som bland annat kommer att innebära ett ökat ansvar för kommunerna vad gäller placerade barns hälsa och skolgång beräknas komma under hösten 2016. Barnkonventionen föreslås bli svensk lag den 1 januari 2018 vilket kommer att leda till ett ökat fokus på barns delaktighet.

Intervju om anknytningsstil

Metoden IAS, ”Intervju om anknytningsstil”, som nämns i skrivelsen, är en semistrukturerad forskningsintervju som är utvecklad av professor Antonia Bifulco vid Kingston University i England och överförd till Sverige av forskare vid Göteborgs universitet. IAS-utbildningen var en pilotutbildning som några medarbetare inom Stockholms familjehemsvård och familjerätt gick under 2015. Syftet var att metoden skulle kunna användas som ett komplement till metoder som redan används vid adoptions- och familjehemsutredningar. Stadsdelsförvaltningarna kommer emellertid inte att gå vidare med arbetsmetoden utan kommer att fortsätta utreda familjehem i enlighet med Stockholmsmodellen. Detta arbetssätt är en modifierad modell av Kälvestens utredningsmetod (en manualstyrd intervjumetod) som medarbetare inom familjevården i Stockholms stad utarbetade för några år sedan.

Rekrytering av familjehem

Vård i familjehem, som tidigare kallades för fosterhem, är en vårdform som genom åren varit vanligt förekommande i Sverige men som inte är vetenskapligt utvärderad i den utsträckning som vore önskvärt. Likaså har bedömningsmetoder med vetenskapligt stöd för att rekrytera familjehem saknats till största delen både i Sverige och internationellt. Med anledning av det fick Socialstyrelsen 2008 i uppdrag av regeringen att utveckla en ny bedömningsmetod utifrån svenska förhållanden. Detta arbete ledde fram till BRA-fam, en standardiserad bedömningsmetod, som bygger på utvecklingsekologisk teori samt på kunskap om risk- och skyddsfaktorer. Metoden används i ett initialt skede vid rekrytering av familjehem och numera används den av Stockholms stadsdelsförvaltningar i rekryteringen av familjehem.

Stöd till familjehem

Socialtjänstens stöd till familjehem kan se ut på olika sätt men utbildning är en viktig del. Sedan den 1 januari 2013 är kommunerna skyldiga att erbjuda familjehem den utbildning de behöver utifrån uppdraget. Socialstyrelsen har mot bakgrund av detta tagit fram ett material för grundutbildning av familjehem, vilket är en del av regeringens satsning ”Program för trygg och säker vård i familjehem och på hem för vård och boende” från 2011. Utbildningen heter ”Ett hem att växa i” och bygger på barnkonventionen, aktuell lagstiftning, forskning och erfarenheter från socialtjänst och familjehem om vad hemmen behöver för att klara sitt uppdrag. I Stockholm genomgår alla familjehem utbildningen ”Ett hem att växa i”. De erbjuds och förväntas också ta

emot andra utbildningar löpande under tiden som familjehem. Familjehemmen har tillgång till stöd och råd från sin familjehemshandläggare och från barnets handläggare samt intern såväl som extern handledning vid behov.

Forskning och utveckling inom familjehemsvården

Inom den svenska och internationella forskning rörande barn inom samhällsvården som finns kan nämnas professor Gunvor Anderssons longitudinella studie ”Utsatt barndom – olika vuxenliv”. Denna studie rör 22 barn födda på 80-talet som alla vårdats på barnhem i Stockholm stads regi och där en del barn sedan gått vidare till familjehem. Denna studie tittar på de nu vuxna personernas hela livssituation och ska under 2016 följa upp ”barnen” för åttonde gången. Det vanligaste är att de olika forskningsstudierna tittar på olika aspekter av de tidigare familjehemsplacerade barnens vuxna liv. Det finns många svenska och internationella studier som fokuserar på till exempel fysisk och psykisk hälsa, skolgång och yrkesliv, förekomst av tonårsgraviditet och självmord.

I Barnkonventionen fastslås att tillgång till utbildning ska försäkra att varje barn ges möjlighet att utveckla sin fulla individuella potential. Forskning visar också att positiva skolerfarenheter är en skyddande faktor för barn. Mot bakgrund av detta så arbetar några stadsdelsförvaltningar i Stockholm sedan några år tillbaka med Skolfam och senast 2018 kommer alla familjehemsplacerade barn i grundskoleåldern att omfattas av Skolfam. Metoden är en arbetsmodell för att stärka skolresultat i för barn i familjehem. Den bygger på samverkan för att förebygga misslyckanden i skolan. Ett annat viktigt område är placerade barns hälsa. Just nu deltar Stockholm i en kartläggning av barnens hälsa i Sveriges kommuner och landstings regi. Det är en början till ett fortsatt utvecklingsarbete kring denna viktiga fråga.

Den sociala investeringsfonden

Stockholms stad ligger i startgroparna när det gäller sociala investeringsfonder. Det har inte utlysts några medel ännu, eventuellt kan det ske under hösten 2016 och då tas i första hand hänsyn till stadsdelarnas lokala utvecklingsplaner. Forskningsprojekt rörande metoder för att välja ut och stödja familjehem samt kring hur det går för barn placerade i tvångsvård kan passa för en social investering men det är svårt att veta ännu så länge. Några kommuner i Sverige har använt de sociala investeringsfonderna när det gäller finansiering av arbete med Skolfam och med förstärkt familjehemsvård.

Med anledning av ovanstående gör förvaltningen följande bedömning rörande Isabel Smedberg Palmqvists skrivelse.

Förvaltningen finner inte att den sociala investeringsfonden som det ser ut idag är lämplig för att finansiera forskningsprojekt där metoder för att välja ut och stötta familjehem utvärderas.

Förvaltningen finner inte heller att den sociala investeringsfonden i dagsläget är lämplig för att finansiera undersökningar av hur det går för de barn som placerats i tvångsvård.

Förvaltningen instämmer i Isabel Smedbergs Palmqvists uppfattning att det är viktigt att de familjehemsplacerade barnen erbjuds vård som är vetenskapligt utvärderad och att även dessa barn har rätt till en trygg uppväxt. Förvaltningen gör bedömningen att det idag pågår mycket forskning och metodutveckling inom familjehemsvården både i Stockholm, runt om i landet och internationellt som handlar om placerade barns hälsa, skolgång och delaktighet vilket är en positiv utveckling.

Bilaga

1. Skrivelse: Utvärdera metoder för att välja ut och stötta familjehem